

УДК 339.13:637.5:636.5

JEL L11, Q13, Q18

Особливості функціонування ринку м'яса птиці в Україні

Копитець Н.Г.¹, Волошин В.М.²

¹ Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

² Національний науковий центр «Інститут землеробства
Національної академії аграрних наук України»

✉ E-mail: Nataliia_kopitets@ukr.net

Копитець Н.Г., Волошин В.М.
Особливості функціонування ринку м'яса
птиці в Україні. Економіка та управління
АПК. 2021. № 1. С. 76–84.

Kopytec' N.G., Voloshyn V.M. Osoblyvosti
funkcionuvannja rynku m'jasa ptyci v Uk-
rai'ni. Ekonomika ta upravlinnja APK. 2021.
№ 1. S. 76–84.

Рукопис отримано: 01.03.2021 р.
Прийнято: 09.03.2021 р.
Затверджено до друку: 22.04.2021 р.

doi: 10.33245/2310-9262-2021-162-1-76-84

У статті досліджено стан ринку м'яса птиці та виокремлено особливості його функціонування. Визначено, що ринок м'яса птиці є конкурентоспроможним та ефективним поміж інших ринків м'яса, а галузь птахівництва протягом останніх років стабільно утримує позитивну динаміку виробництва. В Україні поголів'я птиці з року в рік зростає. За 19 років поголів'я птиці у сільськогосподарських підприємствах збільшилося у понад 5 разів. Особливістю ринку м'яса птиці є зосередженість поголів'я птиці та виробництва м'яса у сільськогосподарських підприємствах. Понад 85 % обсягів виробленого м'яса птиці у забійній масі забезпечували сільськогосподарські підприємства. Найбільше було вироблено м'яса птиці Вінницькою, Київською, Черкаською, Дніпропетровською та Львівською областями.

Обґрунтовано, що збільшення обсягів виробництва м'яса птиці обумовлене, насамперед, зростанням попиту з боку населення в умовах низької купівельної спроможності. М'ясо птиці і надалі залишається найбільш доступним за ціною для більшості споживачів м'ясної продукції. Крім того, внаслідок суттєвого скорочення пропозиції інших видів м'яса, а відповідно і росту цін на них, м'ясо птиці стало заміником для більшості споживачів м'яса. Водночас, чимало споживачів змінило свої смаки і вподобання відносно того чи іншого виду м'яса на користь дієтичного м'яса птиці.

Проаналізовано баланси попиту та пропозиції м'яса птиці. Доведено, що вітчизняне виробництво м'яса птиці повністю забезпечує внутрішній попит та має резерви для нарощування експорту.

Зазначено, що подальший розвиток вітчизняного ринку м'яса птиці буде залежати, насамперед, від вирішення кризових проблем у світі. Крім того, значний вплив матимуть показники ефективності виробництва та конкурентоспроможності продукції.

Ключові слова: ринок, м'ясо птиці, виробництво, пропозиція, попит, споживання, ціна.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. М'ясо – унікальний продукт, а птахівництво, без сумніву, сьогодні займає перше місце як доступний виробник необхідної складової раціону людини – м'яса птиці. Виробники м'яса птиці впродовж уже багатьох років утримують свої позиції як конкурентоспроможна і рентабельна галузь, незважаючи на втрати виробничих потужностей АР Крим та Донецької і Луганської областей, девальвації гривні, інфляції та інших причин [1].

Продукція птахівництва як у всьому світі, так і в Україні, має соціальне значення, що пов'язано як з економічною доступністю м'яса птиці та яєць, так і з культурним аспектом. Зокрема, м'ясо птиці дозволене до вживання всіма поширеними світовими конфесіями, у той час як яловичину не споживають індуси, а свинину – мусульмани.

Птахівництво України є однією з найінтенсивніших і динамічних галузей сільського господарства, що має можливості за короткий

термін значно збільшити виробництво дієтичних продуктів для споживачів [2].

На сьогодні вітчизняне виробництво продукції птахівництва є одним із найбільш економічно привабливих та конкурентоспроможних видів агробізнесу, про що свідчить щорічна стійка динаміка зростання виробництва м'яса птиці і яєць. Але, через високу конкуренцію на споживчих ринках виробництво має постійно удосконалювати технологію для вирощування птиці, переробки птахопродукції, впровадження сучасних стандартів якості, стратегію планування тощо. Окрім того, птахівництво має високий експортний потенціал та перспективи його нарощування, що належить до одного із стратегічних напрямів підвищення ефективності агропромислового комплексу до 2020 р. [3].

Галузь птахівництва та ринок м'яса птиці залишаються актуальним об'єктом досліджень багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених. Вітчизняні дослідники Буряк Р.І. [4], Карпенко С.М. [5] у своїх наукових працях зосередили увагу на дослідженні кон'юнктури та тенденцій розвитку птахівництва. Зокрема, Карпенко С.М. зазначав, що для всіх країн, потенційних і наявних імпортерів української продукції птахівництва, дуже важлива адаптація українського законодавства в питаннях, пов'язаних із безпечністю та якістю продукції не лише до норм ЄС, але й міжнародних вимог, тому Україні необхідно якомога скоріше прийняти відповідні нормативно-правові акти, які будуть спрямовані на забезпечення функціонування дієвої системи контролю за виробництвом та обігом безпечних і якісних продуктів харчування [5].

Комплексну оцінку м'яса курчат-бройлерів, вироблених за органічними нормами і правилами, без застосування профілактичних антибіотичних препаратів, гормонів, ферментів та інших хімічно синтезованих речовин, що містяться у традиційних комбікормах для курчат, здійснював Кучерук М.Д. [6].

Зарубіжні дослідники Сміт Л.С. та Вісман Д. розглядаючи продовольчу безпеку в Південній Азії та Африці відмічали, що свійська птиця, зокрема куряче м'ясо, на сьогодні є одним із найкращих джерел тваринного білка для населення з низьким рівнем доходу, оскільки воно доступне, має низький вміст жиру та не обмежені релігійними табу [7].

Роль м'яса птиці в збалансованому харчуванні, спрямованому на підтримку здоров'я та добробуту визначали Франка М., Джовані К., Клаудіо К. та ін. [8].

Ряд австралійських вчених у своєму дослідженні дійшли висновку, що сімейне

птахівництво, яке включає як екстенсивні, так і дрібномасштабні системи інтенсивного управління, практикується в багатьох домашніх господарствах у країнах із низьким рівнем доходів та дефіцитом продовольства. М'ясо домашньої птиці може забезпечувати високоякісним білком і поживними мікроелементами в біодоступних формах, які навіть у невеликих кількостях істотно підвищують адекватність поживних речовин у традиційних дієтах, заснованих на культурних особливостях [9].

Питання поліпшення раціонів годівлі птиці та управління харчовою цінністю і безпекою м'яса птиці досліджували Матеос Г.Г., Джіменез-Морено Е., Серано М.П., Лазаро Р.П. [10], Грашорн М.А. [11].

Оцінюючи проблеми птахівництва в Південно-Тихоокеанському регіоні Діара С. зазначав, що м'ясо птиці та яйця – найпопулярніші продукти тваринного походження в цьому регіоні, але внутрішнє виробництво незначне та не задовольняє попит. Висока вартість вхідних ресурсів (корми, добові курчата та обладнання) та доступ до ринку є основними перешкодами, що обмежують виробництво птиці в більшості країн регіону [12].

Ахо П. охарактеризував ринок м'яса птиці у США. Зокрема, у США до 2019 р. споживання м'яса птиці стабільно зростало. У 2020 р. для галузі птахівництва характерні серйозні проблеми. Так, попит то зменшувався, то різко зростав. Виробництво скоротилося, а потім стабілізувалося. Ціни були мінливими. Під кінець 2020 р. ринок м'яса птиці повернувся до нормального функціонування. Однак нова норма виглядає інакше. Наступний 2021 р. надзвичайно важко прогнозувати, але, ймовірно, що м'ясо птиці продовжуватиме користуватися перевагами за рахунок нижчої ціни. Однак, якщо пандемія буде продовжуватися, то навіть вживання курятини на душу населення зменшиться [13].

Враховуючи важливість наведених наукових розробок, варто наголосити, що мінливість економічних умов функціонування ринку м'яса птиці зумовлює необхідність проведення подальших досліджень у цьому напрямі.

Метою роботи є дослідити сучасний стан ринку м'яса птиці та виявити особливості його функціонування, проаналізувати баланси попиту та пропозиції, обґрунтувати збільшення обсягів виробництва м'яса птиці та перспективи розвитку.

Матеріал і методи дослідження. У процесі дослідження використано ряд методів: монографічний – для деталізації стану ринку

м'яса птиці та виявлення особливостей його функціонування; порівняльного аналізу – для порівняння показників та виявлення тенденцій їх зміни у часі; статистичний – для оцінки ринку м'яса птиці; табличний – для наочного зображення результатів дослідження; абстрактно-логічний – для формулювання висновків.

Теоретичною та інформаційною базою дослідження стали наукові праці вітчизняних і зарубіжних дослідників щодо проблем та перспектив функціонування ринку м'яса птиці, дані Державної служби статистики України.

Результати дослідження та обговорення. Птахівництво являє собою галузь, що вирізняється надзвичайно високою динамічністю розвитку, низькими витратами кормів і праці на одиницю продукції. У м'ясному балансі України м'ясо птиці становить значну питому вагу (48,5 % у 2019 р.) [4].

Поголів'я свійської птиці всіх видів в Україні з 2015 до 2019 рр. збільшилося на 8,1 % (табл. 1). На кінець 2019 р. господарствами усіх категорій утримувалося 220485,8 тис. гол. птиці свійської всіх видів і це на 4,2 % більше відповідного періоду 2018 р. У сільськогосподарських підприємствах у 2019 р. утримувалося 58,0 % всього поголів'я птиці.

Необхідно констатувати, що поголів'я птиці у сільськогосподарських підприємствах з 2000 до 2019 рр. зросло у 5 разів. Водночас, поголів'я птиці у господарствах населення за відповідний період зменшилося на 5,8 % та утримується на рівні 9,2 млн голів. Продукція птахівництва, отримана у господарствах населення, використовується в основному для задоволення внутрішніх потреб сім'ї.

Вінницька, Київська, Черкаська, Дніпропетровська і Львівська області були лідерами по утриманню поголів'я птиці. У цих областях утримували 54,6 % поголів'я птиці, оскільки саме тут знаходяться найбільші птахофабрики. На 1 жовтня 2020 р. поголів'я птиці в усіх категоріях господарств становить

238438,5 тис. голів, що на 4,5 % менше, ніж на 1 жовтня 2019 р.

Основними чинниками, які стимулювали суттєве збільшення поголів'я птиці всіх видів у сільськогосподарських підприємствах усіх форм власності стали: скоростиглість птиці; швидка окупність вкладених ресурсів; скорочення пропозиції інших видів м'яса (яловичини та свинини); створення великих птахофабрик та птахокомплексів.

У 2019 р. обсяги вирощування птиці у живій масі в усіх категоріях господарств зросли на 23,5 % проти рівня 2015 р. та на 5,0 % проти 2018 р. і становили 1859,3 тис. тонн.

У сільськогосподарських підприємствах обсяги вирощування птиці (жива маса) збільшилися за 2019 р., порівняно з 2018 р. на 6,2 %, а в господарствах населення – зменшилися на 3,2 % і досягли рівня 1637,3 і 222,0 тис. тонн відповідно. Більше 5/6 обсягів вирощування птиці у живій масі забезпечували сільськогосподарські підприємства (88,1 %). Лідируючі позиції по вирощуванню птиці в живій масі в сільськогосподарських підприємствах займають Вінницька (563,5 тис. тонн), Черкаська (350,8), Дніпропетровська (245,7) та Київська (136,2 тис. тонн) області.

У січні–вересні 2020 р. сільськогосподарськими підприємствами вирощено 1208,7 тис. тонн птиці (у живій масі), що на 1,0 % більше рівня відповідного періоду 2019 р.

Господарствами усіх категорій у 2019 р. було реалізовано 1825,8 тис. тонн птиці у живій масі, що на 21,6 % більше порівняно з 2015 р. та на 10,0 % – порівняно з 2018 р. У 2019 р. сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності було реалізовано 415,8 тис. тонн птиці в живій масі, що на 3,7 % менше, ніж у 2018 р. (табл. 2). Великі обсяги реалізації птиці (в живій масі) в 2019 р. одержані в сільськогосподарських підприємствах Вінницької (63,2 тис. тонн), Львівської (60,2), Харківської (26,9) та Волинської (24,6 тис. тонн) областей.

Таблиця 1– Поголів'я худоби та птиці в Україні на кінець періоду*, тис. голів

Показник	Рік				2019/2000, %	2019/2018, %
	2000	2015	2018	2019		
Господарства усіх категорій	123722,0	203986,2	211654,4	220485,8	178,2	104,2
Сільськогосподарські підприємства	25352,9	112008,7	118812,9	127773,2	504,0	107,5
Господарства населення	98369,1	91977,5	92841,5	92712,6	94,2	99,9

* Дані за 2018 і 2019 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, а також без урахування частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: сформовано і розраховано автором [14].

Таблиця 2 – Обсяги реалізації свійської птиці (жива маса) сільськогосподарськими підприємствами України в розрізі областей, тонн

	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р. (січень–вересень)	2020 р. до відповідного періоду 2019 р., %
АР Крим
Вінницька	46773,2	45793,1	63220,9	65709,4	120,4
Волинська	48238,2	28003,5	24601,5	19066,4	114,7
Дніпропетровська	18737,7	21750,0	23574,7	17404,6	94,0
Донецька	4393,8	4538,8	4022,8	3408,1	130,6
Житомирська	1620,1	1663,8	1659,5	1378,0	110,6
Закарпатська*	–
Запорізька	9087,0	8844,3	6802,4	5437,5	113,0
Івано-Франківська	5943,6	13885,6	10780,6	1525,8	20,0
Київська	141297,0	24248,4	23352,1	12032,0	66,3
Кіровоградська	57,4	14,1	16,0	10,5	119,3
Луганська	–
Львівська	44295,3	59445,8	60197,7	48586,5	111,7
Миколаївська	1050,6	1060,3	855,8	548,9	79,9
Одеська	276,2	348,0	227,9	96,6	49,1
Полтавська	2266,9	3187,6	3196,1	1294,6	47,9
Рівненська	17448,7	21172,1	20521,8	17700,4	115,7
Сумська	4301,5	2108,5	2280,9	1136,2	69,1
Тернопільська	6210,1	8121,4	8762,0	7807,0	196,3
Харківська	22826,3	27179,3	26954,2	20575,1	163,2
Херсонська	66,5	61,3	65,9	...	–
Хмельницька	9965,7	8538,2	10067,9	7643,8	101,8
Черкаська	22665,4	18406,9	16079,6	16985,5	141,1
Чернівецька	2999,4	3862,7	5335,9	3094,3	97,5
Чернігівська	356,3	400,2	438,7	...	–
Україна	434794,5	431796,9	415793,0	319855,4	106,2

* По деяких областях дані не оприлюднюються з метою забезпечення виконання вимог Закону України «Про державну статистику» щодо конфіденційності статистичної інформації.

Джерело: сформовано і розраховано автором [14].

За січень–вересень 2020 р. обсяги реалізації свійської птиці досягли рівня 319,9 тис. тонн, що на 6,2 % більше аналогічного рівня минулого року.

Виробництво м'яса птиці у 2019 р.росло у 7,2 рази порівняно з 2000 р. та збільшилося на 9,7 % проти рівня 2018 р. і становило 1381,4 тис. тонн. Так, частка м'яса птиці у структурі виробництва м'яса всіх видів з 2000 до 2019 рр. зросла від 11,6 до 55,4 % [15].

Ринок м'яса птиці, у переважній більшості, зосереджений на вирощуванні курчат-бройлерів – 97,6 %, від виробництва у спеціалізованих підприємствах [16]. Характерною особливістю м'яса курчат-бройлерів є не лише його дієтичні властивості, а й високі економічні показники виробництва. Висока ефективність вирощування курчат-бройлерів відбувається, насамперед, завдяки низькому коефіцієнту конверсії корму [17]. При цьому, власна племінна база для отримання курчат-бройлерів, за винятком репродукторів II порядку, в країні відсутня. Тому, поряд із відгодівлею курчат-бройлерів, в господар-

ствах населення для отримання м'яса широко використовують гусей, качок, індиків та курей м'ясо-яєчного напрямку продуктивності вітчизняної селекції [16].

Ключовим гравцем на ринку курятини є «Миронівський хлібопродукт», який володіє та контролює всі етапи виробництва власної курятини. Для підтримки продажів МХП контролює дистрибуційну мережу, яка складається з 9 центрів у великих містах України. МХП використовує власні вантажівки для доставки своєї продукції, що зменшує загальні витрати і час доставки. Компанія також планує отримати більшу вигоду від свого переходу до стратегії більшого виробництва продуктів з доданою вартістю і м'яса птиці без антибіотиків, які спочатку будуть продаватися під брендом «Наша Ряба» [18].

Нарощуванню виробничих можливостей у сільськогосподарських підприємствах сприяє насамперед ціна, оскільки м'ясо птиці дешевше порівняно з іншими видами м'яса, а також його якість, що підтверджується його конку-

рентоспроможністю як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках [19].

В Україні впродовж 2015–2019 рр. простежується чітка тенденція щорічного підвищення цін на м'ясо птиці (табл. 3). Так, середня ціна м'яса птиці, проданого по всіх каналах реалізації у 2019 р., була на рівні 29651,2 грн за тону, що на 2,6 % вище, ніж у 2018 р. та на 39,5 % – порівняно з 2015 р. Попит на той чи інший вид м'яса птиці, період продажу та канали збуту – це основні чинники, що впливають на ціну. Найвищі ціни реалізації м'яса птиці в 2019 р. спостерігалися у Кіровоградській (63366,8 грн/т), Сумській (41933,4), Чернівецькій (34750,7), Вінницькій (33492,4) і Черкаській (33017,1 грн/т) областях. Найменшими ціни реалізації м'яса птиці були в Запорізькій (18747,5 грн/т) і Полтавській (14874,2 грн/т) областях.

Переробними підприємствами за 9 місяців 2020 р. вироблено 163,8 тис. тонн м'яса курей (тушки) свіжого, охолодженого), що на 10,2 % менше показника 2019 р. та м'яса курей (тушки) мороженого – 105,6 тис. т, що на 11,6 % більше, ніж у січні–вересні 2019 р. За січень–вересень 2020 р. середня ціна реалізації свійської птиці

сільськогосподарськими підприємствами України становила 26166 грн/т, це 86,2 % рівня 2019 р.

Загальна пропозиція м'яса птиці у 2019 р. зросла на 8,6 % порівняно з 2018 р. та становила 1615 тис. тонн (табл. 4). Запаси на початок 2019 р. збільшилися на 3,2 %. Імпорт м'яса птиці залишився майже на рівні 2018 р. (136 тис. тонн) і становив 3,8 % від загальної пропозиції. Основними постачальниками м'яса птиці та їстівних субпродуктів птиці до України були Польща та Угорщина.

Експорт м'яса птиці збільшився на 26,4 % до 417 тис. тонн. Найбільше експортовано м'яса птиці та їстівних субпродуктів птиці до Саудівської Аравії та Нідерландів. У 2019 р. «Миронівський хлібопродукт» – найбільший виробник курятини в Україні експортував 375 тисяч тонн курятини у 85 країн світу. Експортні бренди підприємства відомі за кордоном. Наприклад, ТМ «Qualiko» стала символом якісного та збалансованого харчування у східних країнах, а сосиски «POLI» – вподобали сім'ї в 22 країнах.

У 2019 р. внутрішній попит на м'ясо птиці в Україні збільшився на 3,5 % порівняно з

Таблиця 3 – Динаміка ціни реалізації птиці свійської сільськогосподарськими підприємствами по областях України, грн/т

	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р. (січень–вересень)	2020 р. до відповідного періоду 2019 р., %
АР Крим
Вінницька	33363,5	33567,3	33492,4	30384,0	90,0
Волинська	27368,2	30167,3	30316,6	26472,1	83,6
Дніпропетровська	26390,4	29195,3	29419,6	30799,5	103,9
Донецька	17413,7	21361,8	20820,2	16455,5	79,9
Житомирська	20101,9	23494,5	23689,6	24826,8	99,3
Закарпатська	–
Запорізька	16689,9	17521,7	18747,5	17640,7	98,5
Івано-Франківська	47908,5	25358,4	25644,6	27065,8	104,1
Київська	25421,1	32486,6	37025,6	38344,5	104,3
Кіровоградська	32278,9	41644,8	63366,8	62339,8	137,0
Луганська	–
Львівська	24208,5	26711,8	27667,0	25084,0	90,7
Миколаївська	32463,8	23096,7	11455,6	13341,1	131,1
Одеська	20761,7	24985,9	29638,7	30040,0	99,7
Полтавська	16324,9	19408,1	14874,2	10514,2	70,9
Рівненська	21532,2	23704,1	26493,1	24326,0	91,6
Сумська	36151,6	53029,0	41933,4	15017,7	36,6
Тернопільська	20763,0	22545,0	24307,1	21627,0	99,5
Харківська	25980,0	25316,3	28758,7	22811,2	79,7
Херсонська	43534,1	27749,0	31914,0	...	–
Хмельницька	20112,9	24512,9	24494,0	20794,1	85,9
Черкаська	34760,0	36523,0	33017,1	31319,4	84,5
Чернівецька	30886,7	36096,5	34750,7	35426,0	97,6
Чернігівська	15534,4	20613,3	22615,7	...	–
Україна	28285,1	28904,3	29651,2	26166,0	86,2

Джерело: сформовано і розраховано автором [14].

Таблиця 4 – Баланси м'яса птиці та продуктів його переробки в Україні, тис. тонн

Стаття балансу	2015 р.	2018 р.	2019 р.
Загальна пропозиція	1288	1487	1615
Запаси на початок року	80	95	98
Виробництво	1144	1259	1381
Імпорт	64	133	136
Загальний попит	1190	1389	1515
Внутрішній попит	1027	1059	1098
Особисте споживання населенням	1022	1055	1092
На корм худобі та птиці, втрати	5	4	6
Експорт	163	330	417
Запаси на кінець року	98	98	100
Споживання у розрахунку на 1 особу, кг	23,9	25,0	26,0

Джерело: розроблено за даними Державної служби статистики України [14].

2018 р. і досягнув 1098 тис. тонн. Незважаючи на зростання ціни на м'ясо птиці, рівень його споживання збільшується. Особисте споживання м'яса птиці населенням зросло на 3,5 % і склало 1092 тис. тонн. У 2019 р. було спожито 26,0 кг м'яса птиці з розрахунку на одну особу, що на 25 % більше раціональної норми споживання. У 2020 р., за попередніми даними, споживання населенням м'яса птиці збільшилося на 1,1 % та склало 26,3 кг.

Отже, раціон пересічного українця переважно складає саме цей вид м'яса. У структурі спожитого м'яса на одну особу частка м'яса птиці становить 48,5 %. Таким чином, попит на м'ясо птиці залишатиметься стабільним, оскільки м'ясо птиці найдешевше серед інших видів м'яса. Цінова ситуація на м'ясо птиці буде залежати від зміни основних чинників, які на це впливають – купівельна спроможність населення, пропозиція і ціна інших видів м'яса (свинини та яловичини), обсяги експорту та виробництва, інфляція, курс національної валюти [19].

Збільшення обсягів виробництва м'яса птиці зумовлене, насамперед, зростанням попиту з боку населення та підприємств харчової промисловості. М'ясо птиці і надалі залишається найбільш доступним за ціною для більшості споживачів м'ясної продукції. Крім того, внаслідок суттєвого скорочення пропозиції м'яса великої рогатої худоби та свиней, а відповідно і росту цін на них, м'ясо птиці стало заміником для більшості споживачів м'яса. Водночас, чимало споживачів змінили свої смаки і вподобання відносно того чи іншого виду м'яса на користь дієтичного м'яса птиці [20].

Варто відмітити, що вітчизняне виробництво повністю забезпечує внутрішній попит, а тому одним з ключових питань ринку м'яса птиці є просування вітчизняної продукції на зовнішні ринки та розширення існуючої гео-

графії експорту. Для виробників м'яса птиці важливим та необхідним є постійне удосконалення технологій вирощування птиці, переробки м'ясної сировини, впровадження міжнародних стандартів якості та безпечності.

Найбільш нагальним питанням ринку м'яса птиці та галузі птахівництва восени 2020 р. стало суттєве здорожчання зернових. Зокрема, ціни на зернові та олійні культури, які використовують на корм, подорожчали на 80–90 %, а ціни на готовий комбікорм для птиці зросли на 50–60 %. У структурі собівартості м'яса птиці 70 % складають корми. Виробники м'яса птиці, які не мають кормів власного виробництва (полів та комбікормових заводів) будуть працювати «на виживання». Наслідком такої ситуації може стати скорочення обсягів виробництва м'яса птиці та зростання цін на продукцію у всіх ланках продовольчого ланцюга, так як птахопідприємства будуть вимушені поступово піднімати відпускні ціни для нівелювання власної збитковості.

Висновки. Оцінюючи результати проведеного дослідження можемо виділити наступні особливості функціонування вітчизняного ринку м'яса птиці: динамічний та інтенсивний розвиток ринку порівняно з ринком яловичини та ринком свинини; масштабність виробництва; забезпечує економічну доступність м'яса (у структурі споживання всіх видів м'яса частка м'яса птиці найбільша (біля 50 %)); конкурентоспроможний за ціною та якістю на внутрішньому та зовнішньому ринках; вертикально-інтегровані підприємства-виробники (від виробництва кормів до збуту продукції, що знижує собівартість продукції) забезпечують ефективність виробництва.

Узагальнено, що як галузь птахівництва, так і ринок м'яса птиці розвиваються й нарощують виробництво. Цьому сприяли зменшення пропозиції яловичини та свинини та зро-

стаючий попит населення на м'ясо птиці, а також висока біологічна скоростиглість птиці та короткий відтворювальний цикл, державна підтримка на технологічне переоснащення птахофабрик. Частка м'яса птиці у структурі виробництва м'яса всіх видів становить більше 55 %.

Виявлено, сільськогосподарські підприємства утримують понад 50 % всього поголів'я птиці та забезпечують понад 85 % виробництва м'яса птиці. Основним виробником та експортером м'яса птиці є «Миронівський хлібопродукт». Внутрішня пропозиція м'яса птиці повністю забезпечує внутрішній попит.

Доведено, що тенденції функціонування світового ринку м'яса птиці та ринку зерна впливатимуть на подальший розвиток вітчизняного ринку, а ціни на вхідні ресурси, зокрема корми, та платоспроможність населення визначатимуть ефективність ринку м'яса птиці.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Родіна О.В. Ринок м'яса птиці: світові тенденції та стан в Україні. Інфраструктура ринку. 2017. Вип. 7. С. 218–223.
2. Терещенко О.В., Катеринич О.О., Рожковський О.В. Сучасні напрями розвитку птахівництва України: стан та перспективи наукового забезпечення галузі. Ефективне птахівництво. 2011. № 11 (83). С. 7–12.
3. Фурдичко О.І., Свалявчук Л.І., Шевцова О.Л. Еколого-економічні дослідження використання побічних продуктів тваринного походження. Збалансоване природокористування 2019. № 2. С. 5–11.
4. Буряк Р.І. Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку продукції птахівництва України. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. 2017. № 260. С. 41–53.
5. Карпенко С.М. Основні тенденції розвитку птахівництва. Тваринництво сьогодні. 2016. № 7. С. 2–9.
6. Кучерук М.Д. Якість і безпечність органічної курятини. Біоресурси та природокористування. 2018. Т. 10. № 3–4. С. 211–220.
7. Smith L.C., Wiesman D. Is food security more severe in South Asia or sub-Saharan Africa? International Food Policy Research Institute Discussion Paper. 2007. № 712. P. 52. URL: <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/42401/2/1fpridp00712.pdf>
8. Role of poultry meat in a balanced diet aimed at maintaining health and wellbeing: an Italian consensus document / M. Franca et al. Food and Nutrition Research, 2015. Vol. 59(1). DOI: <https://doi.org/10.3402/fnr.v59.27606>.
9. Family poultry and food and nutrition security. CAB / Bruyn J. et al. 2015. Rev. 10. P. 1–9. DOI: <http://dx.doi.org/10.1079/PAVSNNR201510013>.
10. Mateos G.G., Jiménez-Moreno E., Serrano M.P., Lázaro R.P. Poultry response to high levels of dietary fibre sources varying in physical and chemical characteristics. Journal of Applied Poultry Research. 2012. № 21. P. 156–174.

11. Grashorn M.A. Aspects of feeding and management on nutritional value and safety of poultry meat. XVII th European Symposium on the Quality of Poultry Meat Doorwerth, The Netherlands. 2005. № 26. P. 85–92.

12. Diarra S. Poultry industries in the South Pacific region: issues and future direction. World's Poultry Science Journal. 2017. № 73. P. 293–300.

13. Aho Paul. Covid-19 uncertainty. Broiler Economics. 2020. Vol. 28. Iss. 4. P. 1–3.

14. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>.

15. Копитець Н.Г., Волошин В.М. Сучасний стан та тенденції ринку м'яса. Економіка АПК. 2020. № 6. С. 59–68. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006059>

16. Терещенко О.В., Катеринич О.О., Панькова О.О., Бородай В.П. Формування генетичних ресурсів вітчизняних порід сільськогосподарської птиці в контексті продовольчої безпеки держави. Сучасне птахівництво. 2015. № 7–8(152–153). С. 19–21.

17. Березівський П., Макрив Г. Державне регулювання та цінова політика щодо галузі птахівництва. Ефективне птахівництво. 2010. № 6. С. 7–10.

18. МХП. URL : <https://mhp.com.ua>.

19. Копитець Н.Г., Волошин В.М. Оцінка цінової ситуації на ринку м'яса птиці. Економіка АПК. 2019. № 11. С. 42–49. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201911042>.

20. Копитець Н.Г. Маркетингове дослідження ринку м'яса птиці. Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Вип. 112. 2011. С. 358–363.

REFERENCES

1. Rodina, O.V. (2017). Rynok miasa ptytsi: svitovi tendentsii ta stan v Ukraini [Poultry meat market: world trends and the situation in Ukraine]. Infrastruktura rynku [Market infrastructure]. Iss. 7, pp. 218–223.
2. Tereshchenko, O.V. Katerynych, O.O., Rozhkovskiy, O.V. (2011). Suchasni napriamy rozvytku ptakhivnytstva Ukrainy: stan ta perspektyvy naukovoho zabezpechennia haluzi [Modern directions of poultry development in Ukraine: the state and prospects of scientific support of the industry]. Efektyvne ptakhivnytstvo [Effective poultry farming]. No. 11(83), pp. 7–12.
3. Furdychko O.I., Svaliavchuk L.I., Shevtsova O.L. (2019). Ekoloho-ekonomichni doslidzhennia vykorystannia pobichnykh produktiv tvarynnoho pokhodzhennia [Ecological and economic studies of the use of animal by-products]. Zbalansovane pryrodokorystuvannia [Balanced nature management]. No 2. pp. 5–11.
4. Buriak, R.I. (2017). Doslidzhennia ta prohnozuvannia koniunktury rynku produktsii ptakhivnytstva Ukrainy [Research and forecasting of the market situation of poultry products of Ukraine]. Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Serii: Ekonomika, ahraryi menedzhment, biznes [Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Economics, agricultural management, business]. No. 260, pp. 41–53.
5. Karpenko, S.M. (2016). Osnovni tendentsii rozvytku ptakhivnytstva [Main trends in poultry development]. Tvarynnytstvo sohodni [Livestocktoday]. No. 7, pp. 2–9.

6. Kucheruk, M.D. (2018). Yakist i bezpechnist orhanichnoi kuriatyny [Quality and safety of organic chicken]. *Bioresursy ta pryrodokorystuvannia [Bioresources and nature management]*. Vol. 10, no. 3–4, pp. 211–220.

7. Smith, L.C., Wiesman, D. (2007). Is food security more severe in South Asia or sub-Saharan Africa? *International Food Policy Research Institute Discussion Paper*. No 712, 52 p. Available at: <http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/42401/2/ifridp00712.pdf>.

8. Franca M., Giovanni C., Claudio C., Nicola F., Andrea G., Lucio L. and Andrea P. (2015). Role of poultry meat in a balanced diet aimed at maintaining health and wellbeing: an Italian consensus document. *Food and Nutrition Research*. 59(1). DOI: <https://doi.org/10.3402/fnr.v59.27606>.

9. Bruyn, J., Wong, J.T., Bagnol, B., Pengelly, B., Alders, R.G. (2015). Family poultry and food and nutrition security. *CAB Rev*. 10, pp. 1–9. Available at: <http://dx.doi.org/10.1079/PAVSNNR201510013>.

10. Mateos, G.G., Jiménez-Moreno, E., Serrano, M.P., Lázaro, R.P. (2012). Poultry response to high levels of dietary fibre sources varying in physical and chemical characteristics. *Journal of Applied Poultry Research*. No. 21, pp. 156–174.

11. Grashorn, M.A. (2005). Aspects of feeding and management on nutritional value and safety of poultry meat. XVII th European Symposium on the Quality of Poultry Meat Doorwerth. The Netherlands. No 26, pp. 85–92.

12. Diarra, S. (2017). Poultry industries in the South Pacific region: issues and future direction. *World's Poultry Science Journal*. No. 73, pp. 293–300.

13. Aho, Paul. (2020). Covid-19 uncertainty. *Broiler Economics*. Vol. 28. Iss. 4, pp. 1–3.

14. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://ukrstat.gov.ua>.

15. Kopytec, N.H., Voloshyn, V.M. (2020). Suchasnyi stan ta tendentsii rynku miasa [Current state and trends of the meat market]. *Ekonomika APK [Economics of agro-industrial complex]*. No. 6, pp. 59–68. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202006059>.

16. Tereshchenko, O.V. Katerynych, O.O., Pankova, O.O. Borodai, V.P. (2015). Formuvannia henetychnykh resursiv vitchyznianskykh porid silskohospodarskoi ptytsi v konteksti prodovolchoi bezpeky derzhavy [Formation of genetic resources of domestic breeds of poultry in the context of food security of the state]. *Suchasne ptakhivnytstvo [Modern poultry farming]*. No. 7–8(152–153), pp. 19–21.

17. Berezivskiyi, P., Makriv, H. (2010). Derzhavne rehuliuвання ta tsinova polityka shchodo haluzi ptakhivnytstva [Government regulation and pricing policy in the poultry industry]. *Efektivne ptakhivnytstvo [Effective poultry farming]*. No. 6, pp. 7–10.

18. MHP. Available at: URL : <https://mhp.com.ua>.

19. Kopytec, N.H., Voloshyn, V.M. (2019). Otsinka tsinovoi sytuatsii na rynku miasa ptytsi [Assessment of the price situation in the poultry market]. *Ekonomika APK [Economics of agro-industrial complex]*. No. 11, pp. 42–49. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201911042>.

20. Kopytec, N.H. (2011). Marketynhove doslidzhennia rynku miasa ptytsi [Poultry market marketing research]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva: Ekonomichni nauky [Bulletin of Kharkiv National Technical University of Agriculture: Economic Sciences]*. Vyp. 112. pp. 358–363.

Особенности функционирования рынка мяса птицы в Украине

Копытец Н.Г., Волошин В.Н.

В статье исследовано состояние рынка мяса птицы и выделены особенности его функционирования. Определено, что рынок мяса птицы является конкурентоспособным и эффективным среди других рынков мяса, а отрасль птицеводства в течение последних лет стабильно удерживает положительную динамику производства. В Украине поголовье птицы из года в год растет. За 19 лет поголовье птицы в сельскохозяйственных предприятиях увеличилось более чем в 5 раз. Особенностью рынка мяса птицы является сосредоточенность поголовья птицы и производства мяса в сельскохозяйственных предприятиях. Более 85 % объемов производимого мяса птицы в убойном весе обеспечивали сельскохозяйственные предприятия. Больше всего мяса птицы было произведено Винницкой, Киевской, Черкасской, Днепропетровской и Львовской областями.

Обосновано, что увеличение объемов производства мяса птицы обусловлено прежде всего ростом спроса со стороны населения в условиях низкой покупательной способности. Мясо птицы продолжает оставаться самым доступным по цене для большинства потребителей мясной продукции. Кроме того, вследствие существенного сокращения предложения других видов мяса, а соответственно и роста цен на них, мясо птицы стало заменителем для большинства потребителей мяса. Вместе с тем, многие потребители изменили свои вкусы и предпочтения относительно того или иного вида мяса в пользу диетического мяса птицы.

Проанализированы балансы спроса и предложения мяса птицы. Доказано, что отечественное производство мяса птицы полностью обеспечивает внутренний спрос и имеет резервы для наращивания экспорта.

Отмечено, что дальнейшее развитие отечественного рынка мяса птицы будет зависеть, в первую очередь, от решения кризисных проблем в мире. Кроме того, значительное влияние будут иметь показатели эффективности производства и конкурентоспособности продукции.

Ключевые слова: рынок, мясо птицы, производство, предложение, спрос, потребление, цена.

Features of the functioning of the poultrymeat market in Ukraine

Kopytets N., Voloshyn V.

The state of the poultry market and highlights the peculiarities of its functioning has been researched in the article. The poultry market as competitive and efficient with other meat markets has been identified. And the poultry industry has maintained a positive production trend in recent years. In Ukraine, the poultry population is growing from year to year. In nineteen years, the number of poultry in agricultural enterprises has increased more than five times. A feature of the poultry market is the concentration of poultry and meat production in agricultural enterprises. More than 85 percent of the poultry meat production in the slaughter mass was provided by agricultural enterprises. Most poultry meat was produced in Vinnytsia, Kyiv, Cherkasy, Dnipropetrovsk and Lviv regions.

It is substantiated that the increase in poultry meat production is primarily due to the growth of demand from the population in conditions of low purchasing power. Poultry

meat remains the most affordable for most meat consumers. In addition, due to a significant reduction in the supply of other types of meat, and consequently rising prices for them, poultry has become a substitute for most meat consumers. At the same time, many consumers have changed their tastes and preferences for a particular type of meat in favor of dietary poultry meat.

The balances of supply and demand of poultry meat were analyzed. It has been proven that domestic poultry production

fully meets domestic demand and has reserves to increase exports.

It is noted that the further development of the domestic poultry market will depend, first of all, on solving the crisis problems in the world. In addition, indicators of production efficiency and product competitiveness will have a significant impact.

Keywords: market, poultry meat, production, supply, demand, consumption, price.

Copyright: Копитець Н.Г., Волошин В.М. © This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Копитець Н.Г.
Волошин В.М.

ID <https://orcid.org/0000-0002-9827-2981>
ID <https://orcid.org/0000-0001-9754-9021>